

YENİ ADAM VE YENİ KADIN: 1930'LAR VE 40'LARDA KADIN, CİNSİYET VE ULUS

DR. DUYGU KÖKSAL*

1934'ten 1979'a kadar birtakım kesintilere rağmen oldukça düzenli olarak çıkabilen uzun soluklu bir haftalık gazetedir *Yeni Adam*. Gazeteyi 1933 üniversite reformunda İstanbul Üniversitesi'ndeki görevine son verilen eğitimci, felsefeci ve hat sanatçısı İsmail Hakkı Baltacıoğlu (1886-1978) kurmuş, yönetmiş ve rotasını belirlemiştir. Baltacıoğlu'nun eğitimci altyapısı nedeniyle gazete en çok milli terbiye, milli tiyatro, halkevleri, köy enstitüleri gibi konularda yoğunlaşan ve daha çok öğretmenleri hedefleyen bir gazete olmuş öte yandan daha geniş bir çerçevede Gökalt'ın devralınan milli kültür ve medeniyet sorularını felsefe, psikoloji, sosyoloji açısından tartışan bir yayın olabilmıştır. *Yeni Adam* adeta Cumhuriyet Türkiye'sinin kültürel ana hatlarını çizmeye çalışırken, bunun sosyal gerekçelerini de vurgulamıştır. Eğitim (terbiye), yaratıcılık ve millet olmak açıkça birbirine bağlanmış, ancak yaratıcılığı geliştirebilen bir eğitimin milli şahsiyetler yetiştirebileceği düşüncesi gazetenin eksenini oluşturmuştur.

Baltacıoğlu'nun çocuk terbiyesine dair düşünceleri ve bunların ulus olma ideolojisiyle bağlantısı daha önceki bir yazıda incelenmişti.¹ Burada ulus

No. 37 (31 Ocak 1935)

kurma çabalarının en yoğun olduğu 1930'lu ve 40'lu yıllarda gazetenin kadın, cinsiyet, aile gibi konuları nasıl ele aldığı yansıtılmaya çalışılacaktır.** Kadının milli hayata katılımı bir terbiye meselesinden çok bir sosyoekonomik gelişim meselesidir Baltacıoğlu'na göre. Aslında aşağıda da değinileceği gibi kadının katılımının ne derecede inkılabın fikir ve değişim gücüyle, ne derecede sosyoekonomik gelişim sonucu gerçekleşebileceği konusunda *Yeni Adam*'da açıklık yoktur. Cinsellik, aile, evlenme konularında ise gazete daha kesin olarak terbiye edici, eğitici bir tavır takınmaktadır.

Yeni Adam'da kadın konusu değişik biçimlerde ele alınmıştır. Öncelikle Baltacıoğlu'nun başyazılarında yeni kadın idealini ta-

nımlama çabaları, cinsi terbiye ve müstehcenlik gibi konular öne çıkmaktadır. Baltacıoğlu bu bağlamda başka yazarlara ve okuyuculara da cevaplar yazmaktadır. Aynı konularda Dr. İzzeddin Şadan, Hüsameddin Bozok ve Dr. Sadettin Vedat Koçer'in yazıları sık sık yayımlanmıştır. İkinci olarak özellikle derginin ilk yıllarında yabancı kadın yazarlardan kadınların çalışması ve ücretleri konularında tercüme yapılmış, daha sık olarak da Rus kadını, Çinli kadın, İtalyan kadını, Alman kadını gibi belli siyasal rejim örneklerinden kadın tasvirleri verilmiştir. Türk kadınına gelince gazete öncelikle ilk yıllarında okuyucuya İstanbul ve Anadolu'daki çeşitli kız sanat okullarını tanıtmış, Türk inkılabı-

* Boğaziçi Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü

** Boğaziçi Üniversitesi araştırma fonu tarafından 1997/112 102 nolu proje kapsamında desteklenmiştir.

nın yarattığı kadın tipi yukarıdaki diğer ülke kadınlarıyla sık sık kıyaslanmış, ayrıca Sabiha Gökçen, Afife Jale, Neyyire Neyir gibi alanlarında öncü kadınları konu eden yazılar yayımlanmıştır. Üçüncü olarak gazeteye yazan kadın yazarların yazılarına bakmak ilginç olacaktır. Bunlar ya Semiha Uzunhasan gibi Rusya'da kadın konusuna eğilen, ya Belkıs Halim gibi muhtelit tedrisatı tartışan, ya da Hatice Halim gibi mekteplerde demokrasi, muallimlik mesleği, mektep ev ilişkileri gibi konuları ele alan yazarlardır. Ayrıca *Yeni Adam*'ın düzenlediği çeşitli anketlere cevapları yayımlanan kadınlar vardır ki bunlar en çok Şükûfe Nihal, Sabiha Zekeriya ya da Suat Derviş gibi tanınmış kadın yazarlar, kadın öğretmen ve eğitimciler ya da çeşitli meslek kadınlarıdır.

"YENİ KADIN"

Gazete akıl ve pratiği birleştiren, çalışkan, realist, toplumcu bir "Yeni Adam" tipini vurguluyordu. "Yeni Adam"ı tanımlarken "yeni kadını tanımlamamak olmazdı. Gazete özellikle 1930'lu yıllarda böyle bir tanım yapmaya çalıştı. Baltacıoğlu "yeni kadın idealini" şöyle çizdi. Yeni kadın ev kadını değildir, öncelikle müstahsildir.² Artık yalnızca tüketen kadın tipi ne ekonomik olarak ne de ahlaki olarak daha fazla savunulabilir. Yeni kadın çocuklarına laik terbiye verebilecek, erkeğe layık bir hayat arkadaşı olabilecek müspet kafalı bir kadındır. Yeni kadın erkeğe göre menfi bir cins olmaktan çıkıp, tamamlayıcı, bütünlüycü bir eş, arkadaş fikrine yerleşiyor. Yeni kadın yeni bir beden düşüncesini de beraberinde getiriyor. Nazenin, kırılgan, hastalıklı bir güzellik değil, güç, sağlık, çeviklik, başarı ile özdeşleşen diri bir güzellik.

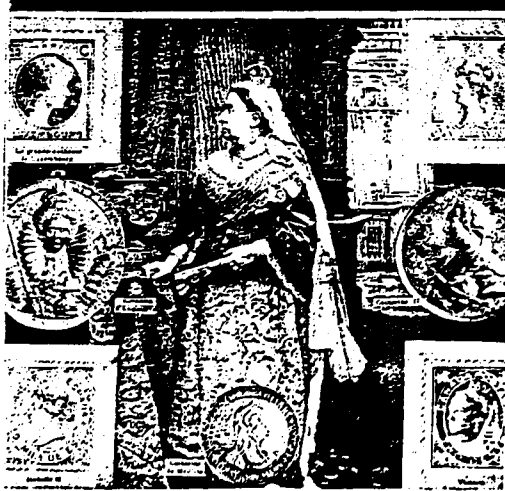
Bu yazı üzerine Peyami Safa 14 Ağustos 1937 tarihli *Cumhuriyet* gazetesinde Baltacıoğlu'na itiraz ediyor. Çocuk doğurma, emzirme, dikiş gibi bazı işlerin kadınlar tarafından ya da onların yönetiminde yapılması gerektiğini belirtiyor. Baltacıoğlu ise çocuğu doğurmak dışında bütün bu işlerin sosyal kurumlar, erkekler ya da makineler tarafından da yapılabileceğini, bu işlerin kadının kaçınılmaz görevleri olarak algılanmasının sosyal iş bölümünün bir sonucu olduğunu, bununla değişmeye başladığını belirtiyor.³ Peyami Safa tarafından sol ideolojiye yönelmekle suçlanan Baltacıoğlu, Marksist değil Durkheimci olduğu-

nu, fakat Marx'ın sosyal determinizm fikrini tabii ki paylaştığını da açıklıyor.

Benim kadın için kabul ettiğim ideal kadınların havada uçuran, makine endüstri hayatına sokan ve cephe gerisi hizmetleri için kanun projeleri hazırlayan modern ve hür bir memleketin ilmi ve ahlaki iştiyıklarına tamamiyle uygundur... Arkadaşımız bizi bir aile düşmanı gibi mi anlamıştır acaba? Kadın idealini yazarken "eski aile kadını" sözünü kullanmış olmam mı bu şüpheyi uyandırdı? Ailenin varlığına, zorunluluğuna hiç şüphem yok. Ancak ideal ailenin her ikisi de müstahsil olan karı koca ailesi olacağına inanırım. Ailenin yıkılmasını değil, ekonomik kalkınmasını isterim.⁴

Gazetede yer alan bir başka önemli tartışma ise Baltacıoğlu ve Dr. İzzeddin Şadan arasında kadın ve erkek farklılığının kökenleri konusundadır. Katı bir Freudcu olarak tanınan ve gazetede düzenli olarak Freud, psikiyatri ve akıl hastalıkları üzerine yazan Şadan ile Baltacıoğlu'nun fikir ayrılığı kadının askere alınması konusunda iyice su yüzüne çıkmıştır. Şadan, İspanya İç Savaşına katılan kadınların övülmesine karşı çıkmış ve bunun marazi bir durum olduğunu savunmuştur. O Freud'a dayanarak, kadının hem adalet duygusu hem de mantık gelişimi bakımından bu görevi sırtlayamayacağını, kadın ve erkek mizaçlarının yarışlıktan farklı olduğunu iddia etmiştir.⁵ Baltacıoğlu ise cevabında kadının pekâlâ askerlik yapabileceği, zaten halihazırda birçok ortamda kadının beden ve ruhen çok güç şartlarda yaşamakta olduğunu belirtip, erkek ile kadın arasındaki farkların sosyoekonomik kökenleri üzerinde durmuştur. İlginçtir, sonraki yazılarından birinde Baltacıoğlu Şadan'ı açıkça kadın düşmanlığı ile suçlamıştır.⁶

YENİ ADAM

**BU SAYIDA: TARİHTE HÜKÜM
DAR KADINLAR**

No. 108 (1936)

AŞK, EVLİLİK, AİLE

Baltacıoğlu'nun evlilik ve aşk tanımları da yeni kadın tanımına bağlıdır. Aşk sosyal bir olgu olarak tanımlar.⁷ Romantik aşk ise tarihin ancak belli bir döneminde ortaya çıkmış gözü yaşlı, hastalıklı, kötü aşktır. Modern adam tabiatın kuvvetlerini toplum yararına kullanan, ihtisas sahibi, toplumcu, endüstriyel, sporcu bir insandır. Oysa romantik âşık, tabiatı hayran hayran seyreden, sıska, uzun saçlı, reybi, münzevi, fercî, lafçı diletante tipidir. Adam kavramındaki değişim, aşk kavramındaki değişimi de kaçınılmaz olarak peşinden getirecektir. Dr. İzzeddin Şadan da takiben yayınladığı bir dizi yazıda

insanları marazi, mazoüst ve mustarip aşkın etkisinden kurtarmak gerektiğini vurgular.⁸

Bu anlamda modern evlilik er ya da geç sönecek idealleştirilmiş bir aşka dayandırılmaz, ancak aynı sosyal kadere bağlanan insanlar arasında oluşabilen bir kafa uygunluğu ve sempatiye dayanmalıdır.⁹ *Yeni Adam*'da vurgulanan evlilik romantik aşk üzerinde değil yaşamın işlevsel olarak paylaşılması ve bundan doğan hoşnutluk üzerinde durur. Evli kadının on iki meziyetini şöyle sıralar Baltacıoğlu: "Açlığa dayanmak, tuvalet, bilgisini satmamak, turşu, reçel, salata yapmasını bilmek, para gözlü olmamak, zevkiyle modea dışına çıkmak, sevimlilik, tasarruf, sebepsizce kıskanmamak, neşeli olmak, erkeğin karpislerini anlamak, çocuk nedir bilmek."¹⁰ Görüldüğü gibi bu meziyetler her ne kadar kadının daha ekonomik olmasını gerektirse de Baltacıoğlu'nun ideal kadın tipinin tarif ettiği kadar radikal bir değişim geçirmiş kadını oluşturmamaktadır. Kadın düzen, tasarruf ve çalışkanlık demek olacak ama bilgisini satarak ön plana çıkmayacaktır örneğin. Ya da bu meziyetlerden hangilerinin evli bir erkekten bekleneceğinden hiç bahsetmemektedir Baltacıoğlu. Oysa başka yerlerde kadının yeri divan, mutfak, evidir diyenleri hayat duygusu almamış, yepyeni bir kadın tipinin doğup, çoğaldığını görmeyen hayat aptalları olarak nitelendirir.¹¹

Ayrıca evlilik normal cinselliğin yaşanabilmesi için en uygun kurumdur. Normal insan evlenip yuva kurmalıdır.¹² Bu yuvanın en büyük meziyeti ekonomik üretim ve sosyal hayata katkısıdır. İlerde göreceğimiz gibi nüfus artışına büyük önem atfeden *Yeni Adam*'da ailenin fizyolojik üretimi olan çocuk da bir anlamda sosyal ve ekonomik üretimin bir parçasıdır.

MÜSTEHCENLİK VE CİNSİ TERBİYE

Yeni Adam ilk sayılarından itibaren müstehcen karıştı, pornografi karşıtı bir tutum sergilemiştir. Açık saçık resimler basmayacağını, müstehcen ve romantik edebiyata yer vermeyeceğini ilan etmiştir.¹³ Ayrıca çıplaklık ve müstehcenlik ayrımı üzerinde uzun uzadıya durmuş, müstehcenin amaçsız, hayvansı bir sergileme olduğunu oysa sanatta, edebiyatta çıplaklığın idealleştirilmiş bir çıplaklık oldu-

İ. Hakkı Baltacıoğlu

ğunu ve estetik amaçlara hizmet ettiğini belirtmiştir. Akademi'de çıplak model kullanılmasına gösterilen tepkiler de bu açıklamayla karşılanmıştır.¹⁴ Edebiyatta ve sinemada da şehvetin yeri olmaması gerektiği ve tüm sanat eserlerinde çıplaklığın ancak ve ancak estetikçiler, sanatçılar ve yazarların kendilerine başvuru olarak değerlendirilmesi gerektiği ifade edilse de kültür, sanat ve edebiyatın devlet eliyle yönlendirilmesi düşüncesi bununla çatışır gözükmektedir.¹⁵ Gazete sık sık Türk ve yabancı ressamların çıplak modellerle çalıştığı eserlerini, veya çıplaklık içeren karikatürleri yayımlamakta ama yalnızca dikkat çekmek için basılmış tek bir çıplak fotoğrafa bile rastlanmamaktadır.

Cinsi terbiye konusunda da gazetede Baltacıoğlu'nun pedagog tavrı bas-

kindir. Gençler için cinsi tehlikeler konulu bir dizi yazı baştan itibaren gazetede yer almıştır.¹⁶ Bu yazılar özetle "gençlere cinsi ihtiyaçlarını en normal ve ahlaki şekillerde doyumayı" öğretmenin gerekliliğinin altını çizerler. Genelde bütün yazılarda görülen ise bu ihtiyaçların nasıl doyurulmaması gerektiğidir, sapkın ve gayri ahlaki olan anlatılır, fakat normal olanın ne olduğu çok açık değildir. Sattır aralarından en fazla çıkarılabilecek ise gençlerin evlenmesi gerektiğidir, hatta Hüsamettin Bozok bu öneriyi bekârlardan vergi alınmasını teklif etmeye kadar vardırır.¹⁷

Baltacıoğlu fuhşu ve fuhuş yapmayı kınamak yerine meseleye daha kökten yaklaşıp bunun sosyo-ekonomik kökenleri üzerinde durulması gerektiğini yazar. Fuhşa tek çözüm içtimai yardım kurumlarını geliştirmek ve işsizliği azaltmaktır.¹⁸ Fuhşa yalnızca yasakçı ve kınayıcı bir gözle yaklaşmanın anlamı yoktur.

NÜFUS YA DA ÇOĞALMA

Baltacıoğlu'nun gelişmeyi ve endüstrileşmeyi nüfus sıklığına bağlayan görüşleri gazetenin nüfus artışını teşvik etmesi sonucunu doğurmuştur.¹⁹ 50 milyonluk bir Türkiye'yi hayal eden Baltacıoğlu ancak nüfusu yoğun bir ülkede endüstrileşmenin, yarırcılığın yükseleceğini, tabiatın insan eliyle işleneceğini savunur. Ona göre aileye düşen görev fazla çocuk doğurmaktan çok, doğmuş çocukların yaşatılması ve yetiştirilmesi görevini devletin de yardımıyla yerine getirmektir.

Nüfus sayımlarının modern ulus devlet için ne kadar büyük önem taşıdığına Benedict Anderson dikkat çekmişti.²⁰ Yeni ulus devlet kendi sınırlarını çizebilmek, ulusu meydana getiren yurttaşları ayırıp, tanımlayabilmek ve kaydedebilmek için saymak zorundadır. Bu anlamda gazetenin nüfus sayımına büyük önem atfetmesi, vatandaşları sayımda doğru bilgi vermeye davet etmek üzere yoğun bir yayına girişmesi kayda değer.²¹ Burada ilginç olan Baltacıoğlu'nun ve genelde *Yeni Adam*'in nüfus artışını ulusun (milletin) kendini yeniden ve yeniden üretmesi amacıyla çok ülkenin ekonomik kalkınmasını sağlayacak kesafete ulaşmak amacıyla istemeleridir. Baltacıoğlu'nun daha sonra yayımladığı eserlerde ise vurgu yavaşça Türk'ün Türk olarak kendini yeniden üretmesi talebine doğru kaymaktadır.²²

DÜNYA KADINLARI VE TÜRK KADINI

Gazete öncelikle Türk kadınına verilen haklar üzerinde yayın yapmıştır. 1935 yılı başlarında "Türk kadınına saygı hakkı verilmesi" üzerine çeşitli yazılar ve karikatürler çıkmış, olay hem kutlanmış ve takdir edilmiş, hem de mizah aracılığı ile yeni ve güçlü kadından duyulan korkular ifade edilmiştir. Bu gelişme daha çok Türk "kadınının eriyle omuz omuza yürüdüğü" yeni bir göstergesi olarak algılanmıştır. Kadının "saygı" olmasının içtimai faydaları üzerinde durulmuş, örneğin millet meclisinden amele ve çocuklar için daha şefkatli kararların çıkabileceği ifade edilmiştir.²³ Türkiye'deki kadınlarla ilgili yasal, ideolojik ve sosyo-ekonomik gelişmeler diğer ülkelerle kıyaslanmıştır. Özellikle Rus kadınının her alanda erkeklerle eşit şartlarda çalışması örnek alınırasına takdirle tanıtılmaktadır.²⁴ Özel alana yani eve, mutfağa itilmiş olan İtalyan ve Alman kadını ise faşist rejimlerin kadına nasıl baktığının örneği olarak sunulmakta ve bunların Türk inkılabından ne kadar farklı zihniyetleri temsil ettikleri vurgulanmaktadır. Özellikle Hüsamettin Bozok bu vesileyle bir faşizm eleştirisi yapmaktadır.²⁵

Gazete özellikle 1935 yılı sayılarında yeni Türk kadının yaratıcısı olarak kız sanat okullarını tanıtmayı hedefler. Buralara yapılan gezintiler detaylarıyla anlatılır, röportajlar ve fotoğraflar yayımlanır. Bu kurumlarda "iş seven ve iş ahlakı kazanan tertemiz yeni bir Türk kadını soyu" yetişmektedir.²⁶ Bu okullarda dikkati çeken öğrencilerin kamusal alandan çok sanat, ev idaresi, çocuk bakımı ve dikiş, nakış eğitimi almalarıdır. Bu durum bir okul yöneticisi tarafından şöyle ifade edilmiştir:

Cumhuriyetimiz bayanlara verdiği hep bütün haklarla nasıl bugün saygı, doktor, kimyager avukat... ilah. yetiştiriyorsa, okulumuz da bilgili ana, tutumlu ev çavirgeni, can yoldaşı, düşünüş arkadaşı yetiştirerek ulusal işlerle cumhuriyet temellerini peçinliyor, size birsey söylesem inanır mısınız? Düne kadar bütün beklentim zengin saygı doktor kimyager bakım avu-

kat olmak amacını taşıyan bayanlarımızın dörtte üçünün yegane ülküsü bilgili ana, tutumlu ev çavirgeni, bayındırlı eşine can yoldaşı, her zorluğu yenen başarıcı olmaktadır.²⁷

Diğer kız sanat mektepleriyle ilgili yazılarda da benzer gözlemler yapılabilir. Burada enteresan olan *Yeni Adam*'in kendi kadın ideali olarak sunduğu tipe rağmen böyle keskin hatlarla ayrılmış bir işbölümü örneğine rağbet etmesi ve kız sanat okulları mantığının kendi idealiyle çakıştığını görmemesidir.²⁸ Yoksa *Yeni Adam* bunu görmekte ama yine de kadının özel alanda daha ekonomik, daha tutumlu ve daha üretken olmasını ileri bir adım olarak benimsemekte midir?

Kamusal alandan bahsedilince Baltacıoğlu'nun kadın birliklerinin aleyhinde olduğunu belirtmeden geçmek olmaz.²⁹ Ona göre kadın birlikleri feminist hareket aracılığıyla kadını değiştirmeyi hedeflemektedirler oysa Baltacıoğlu ancak sosyo-ekonomik gelişmelerin kendiliğinden bir feminist hareket doğuracağını savunmaktadır: "Kadıncılık fikri kadın devrimlerini varlandırmak şöyle dursun, bu kadıncılık fikirlerini doğuran bile kadın hayatıdır."³⁰ Diğer bir deyişle devlet feminizmini takdir eden Baltacıoğlu, sivil feminizm için zamanı henüz erken bulmaktadır. Oysa bu anlamda da Baltacıoğlu kendisiyle gelişmektedir. Çünkü inkılabı yaratan sosyoekonomik gelişmelerin (ki Baltacıoğlu'nun kuramsal çerçevesi böyle bir gelişimi varsaymak zorundadır) neden işlevsel kadın örgütleri yaratamayacağını açıklayamamaktadır. Eğer bu gelişim yoksa inkılap nasıl gerçekleşmiştir? Aynı yazıda Baltacıoğlu "kadınlık" diye bir şey olmadığını ama ev kadından, memur ya da işçi kadından bahsedilebileceğini yazar. Ona göre mesleki yapılanması olamayan kadın birlikleri işçi kadını değil, işsiz kadını temsil etmekteydiler ve kadından uzak, refahi yerinde, boş zamanlarını doldurmak isteyen bir sınıf olarak görülmelidiler. Sonraki bir yazıda ise Baltacıoğlu Kadın Birliği'ne zaten gerek kalmamış olduğunu çünkü Türk kadınına eşit haklar tanındığını yazarak bu kez de yukarıdaki yazısıyla çelişiyor.³¹ Burada kendisinin kız sanat okullarının mantığına aslında nasıl düştüğünü "yalnız kız çocuklarını terbiye eden mektepler olamaz ve kız terbiyesine ait ayrı mevzular bulunamaz" diyerek gösteriyor. Terbiyenin amacının ev ve ufak endüstri kadını değil sosyete ve büyük endüstri kadınının yaratılması olduğunu anlatan Baltacıoğlu sanki kadın birliklerini bunun farkında olmamakla suçlamaktadır.

• • •

Yeni Adam gazetesinin kadına bakışı büyük ölçüde Baltacıoğlu'nun fikirleri çerçevesinde şekillenir. Burada kadınların toplum hayatına eşit katılımının toplumsal bir zaruret olduğu ve bu katılımın hem sosyoekonomik bir kendiliğinden değişim -ki bu değişimin başladığı vurgulanmaktadır- hem de pedagojik önlemlerle ortaya çıkacağı savunulmaktadır. 1930'lardan 40'lara geçildiğinde terbiyevi ta-

vir giderek azalmakta ve kadın yazarlar tarafından yazılmış yazılarda bir artış gözlenmektedir. 1930'ların ikinci yarısında *Yeni Adam*'ın sosyalizme en azından sempatiyle yaklaşan ve açıkça anti-faşist bir konum aldığı söylenebilir. Bu ise yakın dönemde gelenekçi-muhafazakâr olarak nitelenen Baltacıoğlu'nun,³² bu tarihlerde *Yeni Adam*'ın daha radikal ya da muhalefetçi bir çizgide durmasından çekinmediğini göstermesi bakımından ilginçtir. Tabii daha tatminkâr bir sonuca ancak Baltacıoğlu'nun bütün eserlerinin ve *Yeni Adam*'ın bütün sayılarının incelenmesiyle ulaşılabacaktır.

Aslında Baltacıoğlu'nun ve *Yeni Adam*'ın kadın konusunda duruşunun hem oldukça radikal ve özgürleşmeci, hem de ulus kurma sürecinin ideolojik kısıtlılıklarıyla yüklü olduğu söylenebilir. Gazete, kadının toplumsal hayata sonuna kadar girmesini savunmakta ama özellikle 1930'larda Türkiye'den buna verecek fazla örnek bulamamakta ve kız sanat okulları ya da sivrilmiş birkaç örnek isimle yetinmektedir. Bir yandan eski iş bölümünü eleştirmekte, bir yandan da kadını ancak tamamlayıcı, eş, yoldaş olarak sunmanın ötesine geçmekte zorlanmaktadır. Bir taraftan cinsi terbiyenin en azından tabiatın örnekler göstermek yoluyla kesinlikle verilmesini savunmakta, diğer taraftan yeni Türk kadınının törel, ahlaki şahsiyetinden, ulusal geleneklere bağlılığından dem vurmaktadır. Cinsi terbiyenin sınırları nelerdir ve Türk kadınının cinsel serbestliğinin sınırları nelerdir? Bunlar açık değildir.

Özetle gazetenin kadın, cinsellik ve aile konularında normaldi vurgulayan, ekonomik ve ahlaki bir püritenliği yansıttığı söylenebilir. Bu püritenlik yer yer devlet feminizmini de eleştirebilecek düzeyde radikalleşebilmekte, yer yer de kadının konumunu ulus devletin kuruluş ideolojisiyle sınırlamak zorunda kalmaktadır. ■

YENİ ADAM

BU SAYIDA: KADIN VE

1. Duygu Köksal "İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu, İnkılap ve Terbiye: Ulusun Çocukluğu", *Toplumsal Tarih*, sayı 40 (Nisan 1997), s. 7-12.
2. İ. H. Baltacıoğlu, "Kadın İdeali", *Yeni Adam*, no. 189 (1937), s. 2.
3. İ. H. Baltacıoğlu, "Kadın İdeali, Peyami Safa'nın İtirazları Üzerine", *Yeni Adam*, no. 191 (1937), s. 2 ve 4.
4. *Ibid.*, s. 4.
5. Dr. İzzeddin Şadan "Yine Kadın ve Erkek Davası", *Yeni Adam*, no. 143 (1936), s. 10.
6. İ. H. Baltacıoğlu, "Dr. İzzeddin Şadan'a Açık Mektup", *Yeni Adam*, no. 265 (1940), s. 17 ve 19.

7. İ. H. Baltacıoğlu, "Ask Üzerine Düşünceler", *Yeni Adam*, no. 110 (1936), s. 4, 1936.
8. Dr. İzzeddin Şadan, "Eros (Ask) ile Mücadele", *Yeni Adam*, no. 110 (1936), s. 11-12; "Eros (Ask) ile Mücadele", *Yeni Adam*, no. 111 (1936), s. 5; "Eros (Ask) ile Mücadele", *Yeni Adam*, no. 113 (1936), s. 5, 1936.
9. İ. H. Baltacıoğlu, "Dişi Değil Arkadas", *Yeni Adam*, no. 194 (1937), s. 2.
10. İ. H. Baltacıoğlu, "Evli Kadının Oniki Meziyeti", *Yeni Adam*, no. 205 (1937), s. 3.
11. İ. H. Baltacıoğlu, "Hayat Aptalları", *Yeni Adam*, no. 211 (1938), s. 3.
12. İ. H. Baltacıoğlu, "Normal İnsan", *Yeni Adam*, no. 487 (1944), s. 3.
13. İ. H. Baltacıoğlu, "Hala İcimizde Halkı İnkâr Edenler Var", *Yeni Adam*, no. 24 (1934), s. 3; "Müstehcen Nedir?", *Yeni Adam*, no. 228 (1944), s. 2; "Müstehcen", *Yeni Adam*, no. 230 (1939), s. 2.
14. İ. H. Baltacıoğlu, "Sanat Eseri Müstehcen Olamaz", *Yeni Adam*, no. 262 (1939), s. 14.
15. İ. H. Baltacıoğlu, "Şehvetsiz Edebiyat", *Yeni Adam*, no. 208 (1937), s. 2.
16. İ. H. Baltacıoğlu, "Gençler ve Cinsi Tehlikeler", *Yeni Adam*, no. 65 (1935), s. 2; "Gençler İçin En Büyük Tehlikeler", *Yeni Adam*, no. 84 (1935), s. 14-15; "Sevicilik, Lutilik ve İstimna ile Mücadele", *Yeni Adam*, no. 206 (1937), s. 2; "Cinsel Eğitim" (tefrika), *Yeni Adam*, no. 583-608 (1946), s. 8; Dr. Sadettin Vedat Koçer, "Pedagojide Cinsi Mesele", *Yeni Adam*, no. 245 (1939), s. 17 ve 19.
17. Hüsamettin Bozok, "Dünkü ve Bugünkü Türk Kadını", *Yeni Adam*, no. 233 (1939), s. 4.
18. İ. H. Baltacıoğlu, "50 Milyonluk Türkiye", *Yeni Adam*, no. 90 (1935), s. 4 ve 7; "Çoğalın", *Yeni Adam*, no. 292 (1940), s. 2; "Fuhuşla Savaş", *Yeni Adam*, no. 487 (1944), s. 2.
19. İ. H. Baltacıoğlu, "İnsan Azlığı Meselesi", *Yeni Adam*, no. 482 (1944), s. 3.
20. Benedict Anderson, *Imagined Communities*, Londra: Verso, 1991, özellikle 11. Bölüm.
21. Mustafa Şekip Tunç, "Nüfus Sayımı", *Yeni Adam*, no. 93 (1936), s. 4.
22. Nüfus politikalarının ulusun kendini yeniden üretmesi bakımından ulusçu ideolojiler için taşıdığı önemle ilgili bkz. Nira Yuval-Davis ve Floya Anthias (derl.), "Introduction", *Woman-Nation-State*, N. Y.: St. Martin's Press, 1989, s. 7.
23. Hüseyin Avni, "Türkiye'nin İç Ökonomisi", *Yeni Adam*, no. 53 (1935), s. 18.
24. İlya Ehrenburg, "Rus Kadını", *Yeni Adam*, no. 59 (1935), s. 4; Semiha Uzunhasan, "Çarlık Döneminde Rus Kadını", *Yeni Adam*, no. 93 (1935), s. 5; "Rusya'da Şark Kadını", *Yeni Adam*, no. 95 (1935), s. 11; "Emperyalizm ve Kadınlar", *Yeni Adam*, no. 102 (1935), s. 8.
25. Hüsamettin Bozok, "İtalya'da Kadın Telakkisi", *Yeni Adam*, no. 153 ve 154 (1936), s. 6.
26. İ. Tokay, "Selçuk Hanım Kız Sanat Okulunda", *Yeni Adam*, no. 59 (1935), s. 10-11.
27. *Ibid.*, s. 11.
28. Zehra Arat erken cumhuriyet dönemi eğitim politikalarının kadınları kamusal alana çekmekle birlikte aslında geleneksel rol dağılımını nasıl pekiştirdiklerini göstermiştir. Zehra Arat, "Kemalism and Turkish Women", *Women & Politics*, c. 14, sayı 4 (1994), s. 57-80.
29. İ. H. Baltacıoğlu, "Kadın Bilikleri Aleyhündeyim", *Yeni Adam*, no. 70 (1935), s. 2.
30. *Ibid.*, s. 2.
31. İ. H. Baltacıoğlu, "Bugünkü Kadını", *Yeni Adam*, no. 75 (1935), s. 2.
32. C. Nazım İrem, "Kemalist Modernizmin ve Türk Gelenekçi Muhafazakarlığının Kökenleri", *Toplum ve Bilim*, sayı 74 (Güz 1997), s. 52-99.